

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců Mgr. Aleše Roztočila a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **M. U.**, zast. JUDr. Matějem Šedivým, advokátem, se sídlem Václavské náměstí 831/21, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 10. 2024, č. j. OAM-553/ZA-ZA11-ZA21-R2-2023, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2025, č. j. 36 Az 5/2025-24,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1]Žalovaný rozhodnutím ze dne 31. 10. 2024, č. j. OAM-553/ZA-ZA11-ZA21-R2-2023, neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2]Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“), který ji rozsudkem ze dne 31. 3. 2025, č. j. 36 Az 5/2025-24, zamítl jako nedůvodnou.

[3]Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost. V jejím doplnění navrhl zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení. Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhl její odmítnutí, případně zamítnutí.

[4]Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla stejně jako její doplnění podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zastoupen advokátem.

[5]Kasační stížnost byla podána ve věci, v níž před krajským soudem rozhodovala specializovaná samosoudkyně, a proto se musel Nejvyšší správní soud dále zabývat otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele, jinak by ji podle § 104a odst. 1 s. ř. s. odmítl jako nepřijatelnou.

[6] O přijatelnou kasační stížnost se může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu, 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud a) krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, b) krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, ve světle odstavce 52 usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS).

[7] Krajský soud v napadeném rozsudku nejprve poukázal na nekonzistentnost tvrzení stěžovatele, který vyjádřil obavy z pronásledování agresorem. Ten měl být nejprve policistou, poté měl s policií spolupracovat, a nakonec se mělo jednat o otce jeho bývalé partnerky. Teprve v první žalobě podané proti dřívějšímu a následně zrušenému rozhodnutí žalovaného stěžovatel poprvé tvrdil, že mu v souvislosti se soukromoprávním sporem hrozí pronásledování ze strany policie a že není možnost dovolat se ochrany u orgánu vnitřní kontroly. Ve správním řízení však tvrdil pouze, že má dluhy vzešlé z půjčky na financování podnikání a také na daních. V domovském státě by kvůli tomu čelil vymáhání dluhu a hrozbě trestního stíhání. K nově tvrzeným skutečnostem je přitom možné přihlédnout pouze za předpokladu, že je stěžovatel objektivně nemohl uplatnit dříve. Rozpory ve výpovědi stěžovatele vyvolávají pochybnosti o azylovém příběhu stěžovatele. To ostatně konstatoval Krajský soud v Brně v případě obdobných žalob osob pocházejících z Uzbekistánu, jejichž žalobní tvrzení byla v zásadě totožná jako v nyní projednávané věci a byli rovněž zastoupeni totožným zástupcem. Tvrzená hrozba ze strany rodiny přítelkyně žalovatele je typovým azylovým příběhem, s nímž žalobci zpravidla nebývají úspěšní. S ohledem na uvedené nelze žalovanému vytýkat, že se zaměřil na důvody, které stěžovatel uplatnil v žádosti a následně popsal při pohovoru ze dne 5. 5. 2023. Krajský soud v Brně ostatně závázal žalovaného, aby v dalším řízení podložil své závěry aktuálními a relevantními informacemi o zemi původu stěžovatele, avšak neuložil mu povinnost zabývat se nově tvrzenými skutečnostmi stěžovatele. Jemu proto nedal krajský soud za pravdu v tom, že by rozhodnutí žalovaného pouze obecně konstatovalo úroveň dodržování lidských práv v Uzbekistánu, aniž by se zaměřilo na azylový příběh stěžovatele. Žalovaný reflektoval všechny důvody žádosti tvrzené ve správním řízení a své závěry opřel o aktuální informace o zemi původu stěžovatele. Krajský soud se ztotožnil se závěry žalovaného a v plném rozsahu na ně odkázal. Ekonomické důvody motivované potřebou splatit soukromé závazky vyplývající z neúspěšného podnikání nelze považovat za azylově relevantní. K tomu by musely přistoupit další okolnosti, kterými však stěžovatel žádost o udělení mezinárodní ochrany nezdůvodnil. Důvodem udělení azylu není ani hrozící trestní stíhání. Žalovaný se pro rozptýlení obav stěžovatele z návratu do země původu zabýval i úrovní spravedlnosti v Uzbekistánu. Tamní státní orgány jsou obecně schopny a ochotny poskytnout účinnou a trvalou ochranu, pokud by se jí stěžovatel domáhal.

pokračování

Zároveň existují mechanismy umožňující kontrolu (ne)činnosti policie. Nadto by stěžovatel mohl využít institutu oddlužení či osobního bankrotu. Podklady, na nichž žalovaný založil závěr o tom, že uzbecký právní systém neumožňuje udělit trest smrti a že na území Uzbekistánu neprobíhá žádný konflikt, nejsou bezpředmětné z důvodu, že jej vypracoval sám žalovaný. Stěžovatel se proti obsahu informací o zemi původu pořízených OAMP nijak nevymezil. Stejně tak nenavrhл provedení důkazu, který by tyto informace zpochybňoval či vyvracel. Informace opatřené žalovaným splňují požadavky § 23c písm. c) zákona o azylu. Krajský soud rovněž přihlédl k faktu, že tvrzené problémy měl mít stěžovatel již v roce 2021, avšak o udělení mezinárodní ochrany požádal až v roce 2023. Azylové řízení pak není prostředkem pro zlegalizování pobytu na území České republiky.

[8] Stěžovatel však namítá, že se ocitl v bezvýchodné životní situaci, kdy byl nucen vypůjčit si od lichváře finanční prostředky, aby mohl krýt náklady na život rodiny a vyřízení vízového oprávnění. Po nesplacení dluhu čelil výhrůzkám ze strany věřitele, pro které se domnívá, že je ohrožen na životě. Domovský stát mu není z důvodu vysoké korupce schopen poskytnout adekvátní ochranu. Krajský soud pouze nekriticky přejal závěry žalovaného ohledně chodu policejních orgánů v Uzbekistánu, jakož i hodnocení úrovně tamní spravedlnosti. Stěžovatel má přímou zkušenost s tímto systémem, přičemž žalovanému popsal, jak využíval korupce policejního orgánu za účelem zajištění propuštění otce. Věřitel stěžovatele disponuje větší ekonomickou silou, a proto se obává, že mu státní orgány neposkytnou adekvátní ochranu. Ostatně i z podkladů pro vydání rozhodnutí vyplývá, že ačkoli je občanům dána teoretická možnost domáhat se související ochrany, existují určité „výjimky“. Samotná existence takových nedostatků a absence orgánů obdobného generální inspekci ozbrojených sborů tak nerozptyluje obavy stěžovatele.

[9] Nevyšší správní soud v první řadě upozorňuje na závěry vyjádřené v odstavcích 15 až 21 napadeného rozsudku, v nichž krajský soud poukázal na nekonzistentnost tvrzení stěžovatele a na fakt, že uplatnil argumentaci ohledně hrozícího pronásledování v domovském státě ze strany tamějších policejních orgánů a nemožnosti dovolat se ochrany u orgánu vnitřní kontroly. K tomu krajský soud konstatoval, že „[v]e správním řízení naopak žalobce žádné pronásledování, a to ani ze strany soukromých osob, netvrdil. Stejně tak netvrdil, že jeho věřitel je zároveň policista, nýbrž pouze to, že v zemi původu má velké dluhy, neboť si pro účely svého podnikání půjčil peníze od třech soukromých osob a dále má dluhy na daních; v zemi původu by proto čelil vymáhání těchto dluhů (věřitel se již v této věci obrátil na příslušné orgány) a též by mu hrozilo trestní stíhání.“ Krajský soud s odkazem na § 75 odst. 1 s. ř. s. k nově tvrzeným skutečnostem uvedl, že obecně při přezkumu rozhodnutí správního orgánu vychází ze skutkového a právního stavu v době rozhodování správního orgánu. K nově tvrzeným skutečnostem by mohl přihlédnout pouze za předpokladu, že se jedná o skutečnosti, které by mohly být potenciálně důvodem k udělení mezinárodní ochrany a stěžovatel je nemohl uplatnit dříve. Stěžovatel přitom v dřívější ani nynější žalobě netvrdil, proč nemohl nově tvrzené skutečnosti přednést dříve, a není ani zřejmé, že by tyto nastaly po vydání žalobou napadeného rozhodnutí a soud by k nim musel přihlédnout z úřední povinnosti v souladu s § 32 odst. 9 zákona o azylu. K tomu krajský soud dodal, že rovněž Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 27. 3. 2024, č. j. 22 Azs 37/2023-34, kterým bylo zrušeno dřívější rozhodnutí žalovaného, upozornil na rozpory v tvrzeních stěžovatele a nově tvrzené skutečnosti, které se neshodují s původní výpovědí stěžovatele, a vyvolávají tak vážné pochybnosti o věrohodnosti azylového příběhu. Ostatně Krajský soud v Brně nezrušil rozhodnutí žalované pro nesprávné skutkové posouzení věci, nýbrž pro absenci

informací ve správním spise, na nichž se zakládaly závěry žalovaného o poměrech v Uzbekistánu. Za těchto okolností nebylo možné podle krajského soudu žalovanému vytýkat, že se zaměřil v dalším řízení na důvody, které stěžovatel uvedl v žádosti a následně popsal v pohovoru ze dne 5. 5. 2023.

[10] Tyto závěry krajského soudu korespondují s úvahami Ústavního soudu prezentovanými v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, a sice že „správní žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra o neudělení azylu představuje opravný prostředek ve smyslu čl. 13 Úmluvy a čl. 36 I. ÚS 425/16 odst. 2 Listiny. Z právě uvedených principů z judikatury ESLP a práva EU vyplývá, že posouzení těchto správních žalob musí být důkladné a pečlivé. Stejný požadavek lze tak dovodit i v rámci procesních závazků vyplývajících z čl. 43 Listiny. Důvodem těchto požadavků kladených na opravné prostředky je potřeba, aby hmotné právo (právo na azyl) bylo skutečně v praxi naplňováno, tedy aby osoby, jimž skutečně hrozí v jejich zemích původu pronásledování, azyl získaly. Odpovídající procesní ochrana čl. 43 Listiny tak zahrnuje i široký a důkladný soudní přezkum odmítnutých žádostí o azyl. Účinnost takového prostředku a obecně efektivita práva na azyl v praxi si za určitých okolností vyžadují připuštění předkládání nových azylových důvodů ve fázi řízení před správním soudem prvního stupně. Napadená usnesení krajského a Nejvyššího správního soudu přednesení nových důvodů umožňují, pouze pokud jde o takové skutečnosti, které žadatel o mezinárodní ochranu nemohl bez vlastní viny uvést již v řízení před ministerstvem, tedy jen takové, které nastaly až v průběhu řízení, či takové, které ve fázi správního řízení nebyly žadateli známy. Podle Ústavního soudu je však nutno zohlednit, že existuje i řada dalších ospravedlnitelných důvodů, proč žadatel o azyl nesdělí všechny relevantní důvody pro udělení azylu již před ministerstvem jako orgánem prvního stupně. Některé z nich uvádí Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR): dotazování při osobním pohovoru se této skutečnosti netýkalo a konkrétní informace nezjistilo; osobní pohovor nebyl proveden; žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru (zejména v případě těch, kteří přežili mučení, sexuální násilí či pronásledování z důvodu sexuality); pohlaví tazatele nebo tlumočnicka mohlo být pro žadatele zábranou (UNHCR. *Improving asylum procedures: Comparative analysis and recommendations for law and practice. Detailed Research on Key Asylum Procedures Directive Provisions March 2010*, s. 466). Podle Ústavního soudu jsou všechny tyto důvody opodstatněné ve smyslu, že lze pochopit, proč v některých těchto případech žadatelé o mezinárodní ochranu relevantní azylové skutečnosti sdělí až ve fázi řízení o správní žalobě před soudem. Při posuzování ospravedlnitelnosti pozdního sdělení azylově relevantních skutečností a argumentů je také nutno zohlednit zvláštní zranitelnost žadatelů o mezinárodní ochranu.“ Z citovaného nálezu Ústavního soudu vyplývá, že za určitých okolností jsou správní soudy při přezkumu rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany přihlídnout ke skutečnostem, které cizinec netvrdil ve správním řízení. To však není případ stěžovatele v nyní projednávané věci. Ze správního spisu totiž nevyplývá žádná okolnost, která by takový postup ospravedlňovala, ostatně ani sám stěžovatel netvrdí, že by nastala. Nutno též dodat, že stěžovatel žádným konkrétním způsobem nezpochybnil uvedené závěry krajského soudu. Za těchto okolností se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat tvrzenou neúčinností ochrany ze strany státních orgánů, jak je prezentoval stěžovatel v žalobě a následně zopakoval v kasační stížnosti.

[11] S ohledem na absenci konkrétních tvrzení stěžovatele nelze přisvědčit namítanému pochybení krajského soudu spočívajícímu v nekritickém převzetí závěrů žalovaného ohledně úrovně spravedlnosti a možností ochrany ze strany státních orgánů v Uzbekistánu.

pokračování

V tomto kontextu je vhodné odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, v němž se uvádí, že „*míra precizace žalobních bodů do značné míry určuje i to, jaké právní ochrany se žalobci u soudu dostane. Čím je žalobní bod - byť i vyhovující - obecnější, tím obecněji k němu může správní soud přistoupit a posuzovat jej. Není naprosto na místě, aby soud za žalobce spekulativně domýšlel další argumenty či vybíral z reality skutečnosti, které žalobu podporují. Takovým postupem by přestal být nestranným rozhodčím sporu, ale přebíral by funkci žalobcova advokáta.*“ Obsah kasačních námitek a kvalita jejich odůvodnění tedy do značné míry předurčují obsah rozhodnutí kasačního soudu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004-54). Jak bylo popsáno výše, krajský soud nepochybil, jestliže nepřihlížel k argumentaci stěžovatele neuplatněné ve správním řízení. V takové situaci mu nelze vytýkat, že potvrdil závěry žalovaného. K tomu Nejvyšší správní soud podotýká, že úkolem soudů v rámci přezkumu správních rozhodnutí není opakovat jednou správně vyřčené (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2021, č. j. 7 As 253/2019-26) krajský soud v odstavci 25 napadeného rozsudku přitom podrobně popsal důvody, proč přisvědčil závěrům žalovaného. Mimo jiné konstatoval, že žalovaný „*v kontextu tvrzených důvodů žádosti a pro účely rozptýlení obav žalobce z návratu do země původu zjišťoval, zda jsou uzbecké státní orgány obecně schopny a ochotny poskytnout účinnou a trvalou ochranu, pokud by se jí domáhal. Žalovaný v tomto ohledu konstatoval, že uzbecká policie je průměrně fungujícím nástrojem na ochranu práv občanů, kdy zde existuje i systém pro podávání stížností proti nečinnosti či nezákonnému postupu policistů. V Uzbekistánu současně existuje institut ombudsmana, měl-li by mít žalobce jakékoliv problémy s policejními složkami v jeho zemi, resp. pokud by jejich konání mělo obsahovat znaky nelegální činnosti. Žalobce rovněž může v zemi původu využít institutu oddlužení či osobního bankrotu.*“ S tímto hodnocením se Nejvyšší správní soud při absenci konkrétních námitek vůči systému spravedlnosti v zemi původu stěžovatele zcela ztotožňuje. Z podkladů obsažených ve spise totiž jednoznačně vyplývá, že v Uzbekistánu existuje mechanismus umožňující vnitřní i vnější kontrolu činnosti policejních orgánů. Tyto garance jsou zcela dostatečné, aby rozptýlily obecně formulovanou obavu stěžovatele z pronásledování spojeného s vymáháním dluhu. K tomu Nejvyšší správní soud odkazuje na vlastní judikaturu, podle níž „*[s]kutečnost, že žadatel o azyl má v zemi původu obavy před vyhrožováním ze strany soukromé osoby, není bez dalšího důvodem pro udělení azylu podle ustanovení § 12 zákona č. 325/1999, o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., tím spíše v situaci, kdy politický systém v zemi původu žalobce dává občanům možnost domáhat se ochrany svých práv u státních orgánů, a tyto skutečnosti v řízení o udělení azylu nebyly vyvráceny.*“ (rozsudek ze dne 10. 3. 2004, č. j. 3 Azs 22/2004-48). Z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2015, č. j. 4 Azs 63/2005-55, dále vyplývá, že „*[d]ůvodem pro udělení mezinárodní ochrany formou azylu (§ 12 zákona č. 325/1999, o azylu) není, odešel-li žadatel ze země původu pro obavy ze msty soukromé osoby (věřitele, jemuž nesplatil dluh), nadto za situace, kdy vyhrožování ani neoznámil policii a o azyl požádal v České republice teprve poté, kdy mu zde bylo uděleno správní vyhoštění.*“ (Tak tomu bylo i v případě stěžovatele).

[12] Na tomto závěru nemůže nic změnit, že v ojedinělých případech se uzbeckí občané nedomohli úspěšně příslušné ochrany, jak připustil i žalovaný, neboť takové případy nelze zcela vyloučit v žádném systému. Stěžovatel přitom nenamítl systémové nedostatky ve správním řízení, ačkoli měl možnost seznámit se s podklady pro vydání rozhodnutí a k těmto se vyjádřit. Kromě toho je vhodné poukázat na skutečnost, že se stěžovatel ani nepokusil využít prostředků ochrany v zemi původu. Nejvyšší správní soud v této souvislosti odkazuje také na závěry svého rozsudku ze dne 11. 3. 2004, č. j. 6 Azs 8/2003-43,

podle kterého „*neučinil-li stěžovatel žádné kroky k využití všech prostředků, které právní řád v zemi jeho původu k ochraně práv a svobod poskytuje, nelze učinit závěr, že mu taková ochrana nebyla poskytnuta, případně že by mu sice byla poskytnuta, ale neúčinně*“.

[13] Za těchto okolností Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud rozhodl na základě skutkových zjištění vyplývajících z obsahu správního spisu zcela v souladu s právními předpisy a ustálenou judikaturou správních soudů, přičemž se nedopustil ani jiného hrubého pochybení, které by vyžadovalo zásah Nejvyššího správního soudu. Ten proto podle § 104a odst. 1 s. ř. s. kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost, neboť svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 větou první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. (k tomu srov. zmíněné usnesení rozšířeného senátu sp. zn. 8 As 287/2020, část III. 4.). Stěžovatel v tomto řízení úspěch neměl, a proto nemá právo na náhradu svých nákladů. Z obsahu soudního spisu vyplývá, že procesně úspěšnému žalovanému nevznikly náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti. Proto Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. července 2025

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu